

Mesterlære

Rapport fra
Udvalget om mesterlære

Maj 2005

Mesterlære

Rapport fra

Udvalget om mesterlære

Maj 2005
Undervisningsministeriet

Mesterlære

Rapport fra Udvalget om mesterlære
Maj 2005

Redaktion: Finn Togo, Undervisningsministeriet

Produktion: Werner Hedegaard, Undervisningsministeriet

Grafisk tilrettelæggelse og omslag: Malchow A/S, Ringsted

Fotos: Preben Stentoft Fotografi

1. udgave, 1. oplag, juni 2005: 2900 stk.

ISBN 87-603-2469-4

ISBN (WWW) 87-603-2471-6

Internetadresse: pub.uvm.dk/2005/mesterlaere

Udgivet af Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen,
Område for erhvervsfaglige uddannelser

Bestilles (UVM 7-365) hos:
Undervisningsministeriets forlag
Strandgade 100 D
1401 København K
E-mail: forlag@uvm.dk
Fax nr. 3392 5219
Tlf. nr. 3392 5220

eller hos boghandlere

Repro og tryk: Malchow A/S, Ringsted

Trykt på svanemærket papir med vegetabiliske farver.
Trykt af Malchow A/S, som har licens til brug af svanemærket

Printed in Denmark 2005

Forord

Regeringsgrundlaget ”Nye mål” fra februar 2005 har som en af sine målsætninger, at flere unge – herunder praktisk orienterede unge og unge med udenlandsk baggrund – skal have en ungdomsuddannelse. En anden målsætning er, at frafaldet på erhvervsuddannelserne skal mindskes.

Regeringen vurderer i regeringsgrundlaget, at mesterlære kan medvirke til at opfylde målsætningerne og skal genindføres som et supplement til de eksisterende muligheder for at tilrettelægge erhvervsuddannelser. Regeringen besluttede siden, at også uddannelsen til social- og sundhedshjælper og den pædagogiske grunduddannelse skulle indgå i udvalgsarbejdet om mesterlære.

Udvalget om mesterlære blev nedsat medio april med repræsentation fra Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Håndværksrådet, Kommunernes Landsforening og de fire ministerier, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet, som har varetaget formandskabet og sekretariatsopgaven for udvalget.

Udvalget afleverede sin rapport til regeringen ved udgangen af maj.

Som udvalgsformand vil jeg her benytte lejligheden til at takke udvalgets medlemmer for en konstruktiv indsats i et meget tidspresset udvalgsarbejde. Det er en særlig glæde, at der i udvalget kunne opnås enighed, og at udvalgsarbejdet derfor kunne resultere i en række konkrete anbefalinger.

Roland Svarrer Østerlund
Uddannelsesdirektør
Uddannelsesstyrelsen
Juni 2005

Indhold

7	1. Indledning - med læsevejledning, baggrund og anbefalinger
8	1.1 Nedsættelse af udvalg
10	1.2 Udvalgets samlede anbefalinger
13	2. Muligheder for praktiske indgange forud for indgåelse af uddannelsesaftale
13	2.1 Mål, potentiale og barrierer
14	2.2 Forslag til fremtidige muligheder for praktik forud for indgåelse af uddannelsesaftale
18	3. Erhvervsuddannelserne
18	3.1 Struktur og indhold i en mesterlæremodel
21	3.1.1 Dækningsområde
22	3.2 Erhvervsuddannelseselevernes retlige og økonomiske vilkår
22	3.2.1 Uddannelsesbevis mv.
24	3.2.2 Ansættelsesforholdet
26	3.3 Godkendelse af virksomheder til at gennemføre skoledelen af erhvervsuddannelser
28	3.4 Økonomiske overvejelser ved indførelse af mesterlæremodellen
30	4. Social- og sundhedsuddannelserne
30	4.1 Social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse i dag
33	4.2 Forslag til model for to adgangsveje til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse
36	5. Erhvervsgrunduddannelsen (egu)

38 6. Bilagsoversigt

- 39 Bilag 1 - Tre måder at gennemføre en erhvervsuddannelse på (figur)
- 40 Bilag 1a - Kort beskrivelse af "Nørrebroprojektet"
- 42 Bilag 2 - Regler relevante for afsnit 3.2 og 3.3
- 48 Bilag 3 - Kommissorium for udvalget
- 51 Bilag 4 - Udvalgets sammensætning
- 52 Bilag 5 - Eksisterende praktikordninger for utilpassede og særligt udsatte unge
- 54 Bilag 6 - Summarisk beskrivelse af reglerne om unges arbejde
- 56 Bilag 7 - Fakta om erhvervsgrunduddannelsen (egu)

Indledning - med læsevejledning, baggrund og anbefalinger

Hermed afgiver Udvalget om mesterlære sin rapport med konklusioner og anbefalinger til videre brug i regeringens arbejde med udvikling af uddannelsessystemet.

Rapporten indeholder modeller for praktiske indgange til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser: Erhvervsuddannelserne og social- og sundhedshjælperuddannelsen samt forslag til forskellige former for praktik i en virksomhed forud for indgåelse af en uddannelsesaftale.

Dette kapitel 1 giver baggrunden for udvalgsarbejdet og udvalgets anbefalinger, mens kapitel 2 behandler temaet om praktik forud for indgåelse af uddannelsesaftale. Kapitel 3 behandler temaer om erhvervsuddannelserne, mens de temaer, som er relevante for social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse (pgu), er behandlet i kapitel 4. Endelig er udvalgets overvejelser om erhvervsgrunduddannelsen (egu) behandlet i kapitel 5.

Udvalgets konklusioner og anbefalinger fremgår af de enkelte delafsnit fremhævet, men er tillige samlet op i afsnit 1.2. Endelig er der en række bilag til rapporten, som primært har karakter af faktaoplysninger.

Samtidig med afslutningen af dette udvalgsarbejde afsluttes arbejdet i den tværministerielle arbejdsgruppe vedrørende praktiske indgange til flere uddannelser, der har været nedsat i regi af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Denne arbejdsgruppe har haft til opgave at analysere barrierer og muligheder for flere praktiske indgange. Rapporten fra den tværministerielle arbejdsgruppe kan ses som et supplement til forslaget om nye praktiske indgange til erhvervsuddannelserne og social- og sundhedsuddannelserne i denne rapport.

1.1 Nedsættelse af udvalg

Udvalget om mesterlære er nedsat i forlængelse af regeringsgrundlaget "Nye mål" fra februar 2005, hvor der står følgende om mesterlære:

"Genindførelse af mesterlære

Regeringen vil genindføre mesterlæren som et supplement til de eksisterende muligheder for at tilrettelægge erhvervsuddannelser.

Praktisk orienterede unge kan have et særligt behov for at være tilknyttet en arbejdsplads fra starten af uddannelsen for at få et tilstrækkeligt fodfæste på arbejdsmarkedet efter afslutningen af grundskolen eller måske efter nogen tid uden for både uddannelse og beskæftigelse.

Den ny mesterlære skal være en mulighed inden for håndværk, industri, service, handel eller transport, hvor virksomheder har jobområder, der egner sig til overvejende praktisk oplæring, med henblik på at lærlingen skal kunne bestå en svendepreve eller anden praktisk prøve og derved opnå de kompetencer, som efterspørges i erhvervslivet, ved beskæftigelse inden for det pågældende jobområde eller beslægtede jobområder.

I lighed med den traditionelle mesterlære skal der ved begyndelsen af læreforholdet foreligge en lærekontrakt mellem lærlingen og en virksomhed. Lærlingen modtager overenskomstmæssig lærlingeløn under hele uddannelsen.

En del af uddannelsen forudsættes som de traditionelle mesterlæreuddannelser at foregå på en erhvervsskole. Men virksomheder, som har den fornødne undervisningskapacitet, kan også godkendes til at gennemføre den skolemæssige del af en uddannelse med tilskud svarende til undervisningstilskuddet til erhvervsskolen. Når lærlingen er på skole, modtager læremesteren løntilskud mv. fra Arbejdsgivernes Elevrefusion.

De nye lærlinge får en uddannelse med samme håndværks- og handelsfaglige indhold og kompetence som en tilsvarende erhvervsuddannet elev.

Regeringen vil på baggrund af et udvalgsarbejde med deltagelse af bl.a. arbejdsmarkedets parter fremlægge konkret lovforslag.”

Regeringen besluttede efterfølgende, at uddannelsen til social- og sundhedshjælper samt den pædagogiske grunduddannelse også skulle inddrages i udvalgets arbejde.

Udvalget er nedsat på baggrund af regeringsgrundlagets målsætning om, at flere unge, herunder praktisk orienterede unge og unge med udenlandsk baggrund, skal have en erhvervsrettet ungdomsuddannelse.

Det er også regeringens målsætning, at frafaldet på erhvervsuddannelserne skal mindskes, ikke mindst så praktisk orienterede unge og unge med udenlandsk baggrund får forudsætninger for en fast tilknytning til job og uddannelse i umiddelbar forlængelse af grundskolen.

Der er i dag to muligheder for eleven for at påbegynde en erhvervsuddannelse. Enten begynder eleven i skole og påbegynder først den praktiske oplæring, når grundforløbet er afsluttet (skoleadgangsvejen). Eller også begynder eleven i virksomheden og kommer efter nogle måneder på skole i grundforløb (praktikadgangsvejen). Men nogle af de praktisk orienterede unge kan have et særligt behov for at være tilknyttet en arbejdsplads i længere tid, inden de er parat til undervisning på skole. Det kan være som elev med et længere virksomhedsophold i starten af uddannelsen. Eller ved at den unge indgår en aftale om et forpraktik- eller trainee-forløb i en virksomhed og dermed får mulighed for at snuse til brancheområdet, ligesom arbejdsgiveren får mulighed for at se den unge an. En række virksomheder har udtrykt ønske om, at der blev flere sådanne praktiske indgange til erhvervsuddannelserne.

På social- og sundhedsuddannelsesområdet er det social- og sundhedsskolernes ansvar at optage elever til uddannelserne, og det varierer fra skole til skole, i hvor høj grad praktikstederne (kommuner og amter) inddrages i optagelsesproceduren.

En række kommuner mener ikke, at de med de gældende regler har tilstrækkelig sikkerhed for, at skolerne optager og uddanner de personer, som kommunerne har fået et godt indtryk af gennem vikarsættelse, forpraktik og lignende og derfor ønsker at ansætte fx i hjemmeplejen.

Udvalgets arbejde er gennemført på grundlag af det kommissorium, der er optaget som bilag 3 til rapporten. Udvalget er sammensat af medlemmer udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening, Håndværksrådet, Kommunernes Landsforening, Landsorganisationen i Danmark, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet, som har varetaget formandshvervet og sekretariatsbetjeningen af udvalget. Navne på udvalgets medlemmer fremgår af bilag 4 til rapporten.

Udvalget har fungeret fra den 21. april til udgangen af maj 2005 og har i perioden afholdt fire møder.

1.2 Udvalgets samlede anbefalinger

Forslag til fremtidige muligheder for praktik forud for indgåelse af uddannelsesaftale

Praktisk brobygning

Udvalget anbefaler, at udvalget om undervisningen efter 9. klasse ser nærmere på muligheden for at etablere brobygningsforløb, hvori der indgår praktisk brobygning.

Ansættelse som ungarbejder

Udvalget anbefaler at iværksætte en oplysningsindsats over for virksomhederne om denne mulighed og opfordrer i øvrigt arbejdsmarkedets parter til at kigge på mulighederne for at overenskomstdække områder, hvor der i øjeblikket ikke er indgået overenskomster for ungarbejdere.

Forpraktik/trainee

For at fremme denne mulighed mest muligt opfordrer udvalget

arbejdsmarkedets parter til at indgå denne type aftaler på flere områder og markedsføre mulighederne, i den takt der opnås aftaler herom. Denne markedsføring vil kunne ske i samarbejde mellem parterne, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet.

Mesterlære i erhvervsuddannelserne

Struktur og indhold i en mesterlæremodel

Udvalget foreslår, at der etableres en mesterlæremodel, hvorefter eleven i løbet af det første år af uddannelsen – via oplæring i en virksomhed – opnår kompetencer til at påbegynde hovedforløbsundervisningen. Oplæringen i virksomheden kan evt. suppleres med enkelte nødvendige grundforløbselementer, som eleven kan tilegne sig på korte skoleophold i det første uddannelsesår.

Uddannelsesforløbet i mesterlæremodellen fastlægges i elevens personlige uddannelsesplan, som udformes og ajourføres i samarbejde mellem virksomheden, eleven og skolen, der stiller en kontaktlærer til rådighed for eleven – også i den indledende del af uddannelsen, som efter modellen primært foregår i virksomheden. Modellen rummer mulighed for, at der på passende tidspunkter i det første år foretages en evaluering (prøver/test) af eleven.

Forud for elevens påbegyndelse af hovedforløbet foretager skolen en helhedsvurdering af, om eleven har opnået de nødvendige kompetencer for at kunne gennemføre hele uddannelsen og opnå uddannelsesbevis. Der skal være mulighed for, at eleven i hovedforløbet kan tilegne sig enkelte elementer fra grundforløbet, som er nødvendige for, at eleven kan nå uddannelsens slutmål. Dette forudsættes fortrinsvis at ske gennem mere intensiv undervisning i de ordinære skoleperioder i hovedforløbet.

Uddannelsen afsluttes med samme prøveeksamen som for elever, der følger uddannelsen ad de eksisterende adgangsveje, således at de opnår den fulde erhvervskompetence på den pågældende uddannelse/trin (hvis der er trin i uddannelsen). Det forudsættes også, at uddannelsestiden er den samme som for elever, der følger uddannelsen ad de eksisterende adgangsveje.

Muligheden for at benytte mesterlæremodellen skal principielt gælde alle uddannelser, men med mulighed for at undtage uddannelser, der ikke egner sig til overvejende praktisk oplæring i en virksomhed. De faglige udvalg kan i enighed bestemme, hvilke uddannelser eller specialer der undtages.

Godkendelse af virksomheder til at gennemføre skoledelen af erhvervsuddannelser

Med hensyn til udbudsgodkendelse anbefaler udvalget, at der tages informationsinitiativer for at øge kendskabet blandt virksomhederne til muligheden for som privat virksomhed at blive godkendt til at udbyde skoleundervisningen i en eller flere erhvervsuddannelser (hovedforløb) hos virksomheden. Udvalget anbefaler ligeledes, at Undervisningsministeriet udarbejder vejledende materiale til virksomhederne om krav og betingelser for at blive godkendt til et sådant udbud.

Model for to adgangsveje til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse (pgu)

Udvalget anbefaler, at der etableres to adgangsveje til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse: En praktisk adgangsvej og en skoleadgangsvej. Der fastsættes samtidig en optagelseskvote, således at 50% af dimensioneringen optages ad den praktiske adgangsvej, og 50% optages gennem skolen. Der skal være den fleksibilitet, at en kommune helt eller delvist kan vælge at overlade sin kvote til en skole.

Med hensyn til den pædagogiske grunduddannelse i øvrigt anbefaler udvalget, at uddannelsens fremtidige rolle og indplacering i det samlede erhvervsrettede ungdomsuddannelsessystem inddrages i det større udvalgsarbejde til efteråret om fremtidens krav til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Erhvervsgrunduddannelsen (egu)

Udvalget anbefaler, at hele problemstillingen om egu – i lighed med pgu – tages op i forbindelse med det større udvalgsarbejde til efteråret om fremtidens krav til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Muligheder for praktiske indgange forud for indgåelse af uddannelsesaftale

2.1 Mål, potentiale og barrierer

Udvalget finder, at det i højere grad end i dag skal være muligt for virksomhederne i relevante brancher – forud for en egentlig uddannelsesaftale – at indgå en mindre forpligtende aftale med en ung, så begge parter kan se hinanden an. Både fagligt og personligt/socialt.

Der findes i dag visse muligheder for, at virksomhed og ung kan se hinanden an, men der er behov for at udvide og synliggøre mulighederne for at få aktiveret flere virksomheder med henblik på at indgå uddannelsesaftale med unge, herunder ikke mindst de mere praktisk orienterede unge og indvandrere og efterkommere.

De virksomheder, der vil kunne medvirke i denne sammenhæng, kan opdeles i tre grupper:

- virksomheder, der er godkendt til at uddanne elever, og som i øjeblikket har ansat en eller flere elever,
- virksomheder, der er godkendt til at uddanne elever, og som i øjeblikket ikke har ansat elever,
- virksomheder, der har de faglige kompetencer til at blive godkendt til at ansætte elever, men som ikke er godkendt endnu.

Virksomheder, der ikke har potentialet til at blive godkendt til at uddanne elever, kan naturligvis også medvirke til at skærpe unges interesse for en erhvervsrettet uddannelse, men de er ikke medtaget i denne rapport, da uddannelsesperspektivet for den unge umiddelbart vil være ringere i denne type virksomheder.

Nogle virksomheder oplever reglerne om unges arbejde som en barriere for at kunne afprøve evner hos en ung med henblik på

at indgå en uddannelsesaftale. Der er temmelig kraftige begrænsninger i bestemmelserne herom (som udmønter et EU-direktiv for området), som kun kan fraviges, hvis arbejdet indgår som led i erhvervskompetencegivende uddannelse, eller hvis Arbejdstilsynet konkret dispenserer for reglerne (se bilag 6 for fakta om reglerne om unges arbejde).

Det betyder i praksis generelt, at en ung under 18 år ikke må udføre ret mange opgaver i en virksomhed. Og dermed bliver virksomhedens mulighed for at bedømme den unges potentialer begrænset inden for visse brancher. Det er et problem, hvis målet om flere i ungdomsuddannelse skal nås. Det skal helst være sådan, at alle virksomheder kan medvirke til at introducere elever til morgendagens arbejdsmarked. Enten ved direkte at indgå uddannelsesaftale med en ung (hovedvejen) eller efter en periode, hvor virksomhed og elev har set hinanden an – på forsvarlig vis.

2.2 Forslag til fremtidige muligheder for praktik forud for indgåelse af uddannelsesaftale

Praktisk brobygning

I dag indgår der erhvervspraktik i forbindelse med undervisningen i uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering i grundskolen. Eleverne har her mulighed for korte, ulønnede ophold i virksomheder som led i deres uddannelses- og erhvervsafklaring. Disse korte ophold (typisk en uge pr. gang) fungerer godt sammen med den øvrige undervisning i grundskolens ældste klasser.

Udvalget vurderer, at øget anvendelse af virksomhedspraktik vil kunne styrke de unges interesse for en erhvervsrettet uddannelse. Dette kunne eksempelvis ske i form af et brobygningselement, man kunne kalde “praktisk brobygning”. Der skal – som med de øvrige brobygningselementer – være et klart uddannelsessigte med “praktisk brobygning”, og modellen skal iagttage de regler om unges arbejde, der er fastsat i eller i medfør af Lov om arbejdsmiljø.

Udvalget anbefaler, at udvalget om undervisning efter 9. klasse ser nærmere på muligheden for at etablere brobygningsforløb, hvori der indgår praktisk brobygning.

Ansættelse som ungarbejder

Unge under 18 år har i dag mulighed for at få ansættelse i en virksomhed på overenskomstmæssige vilkår og efter reglerne om unges arbejde, som bl.a. betyder, at der ikke kan arbejdes med farlige maskiner, stoffer eller materialer samt øvrigt arbejde, der kan medføre sikkerheds- og sundhedsfarer for den unge som fx tunge løft mv. Der er ikke aftaler om at nå særlige mål til senere brug i en erhvervsuddannelse, og arbejdsgiveren kan opsiges den unge med meget kort varsel.

Ansættelse sker typisk efter skoletid, men kan også ske på fuld tid. Arbejdsgiveren er forpligtet til at udarbejde et ansættelsesbevis i de tilfælde, hvor ansættelsesforholdet varer ud over en måned, og hvor den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid overstiger otte timer. I ansættelsesbeviset skal arbejdsgiveren oplyse den ansatte om de forhold, der gælder i ansættelsen. Hvis en sådan ansættelse sker i en virksomhed, der er – eller har potentiale til at blive – godkendt til at uddanne elever, kan dette umiddelbart være en praktisk indgang til en erhvervsrettet ungdomsuddannelse.

Udvalget anbefaler at iværksætte en oplysningsindsats over for virksomhederne om denne mulighed og opfordrer i øvrigt arbejdsmarkedets parter til at kigge på mulighederne for at overenskomstdække områder, hvor der i øjeblikket ikke er indgået overenskomster for ungarbejdere.

Forpraktik/trainee

Unge mellem 15 og 18 år kan i dag på smede/industriteknikområdet indgå aftale om ansættelse i tre til seks måneder som trainee med løn på overenskomstvilkår, aftalt af DS Håndværk & Industri og Dansk Metal. Virksomheden skal være godkendt til at uddanne elever af det relevante faglige udvalg.

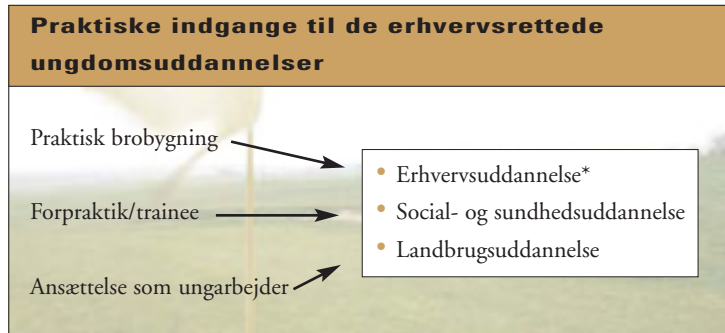
Arbejdet på virksomheden giver den unge begyndende kendskab til en række arbejdsrutiner inden for et særligt fagligt felt. De indholdsmæssige mål beskrives på forhånd i en aftale om trainee-opholdet, som begge parter skriver under på. I modsætning til “ungarbejderansættelse” kan de unge under trainee-ophold betjene maskiner og andet udstyr, da der er opnået dispensation fra Arbejdstilsynet. Målet med en trainee-ordning er, at der efterfølgende indgås en egentlig uddannelsesaftale.

Fra august 2005 vil trainee-ordningen gælde for hele industri-/metalområdet ifølge en netop indgået aftale mellem Dansk Industri og Dansk Metal.

Der er på byggeriets område – inklusive vvs- og el-området – forhandlinger om indgåelse af en lignende aftale, som foreløbig går under navnet “forpraktik”, og som umiddelbart i udkastform ser ud til at være mindre ambitiøs med hensyn til målopnåelse end aftalen på smede-/industriteknikområdet. Derfor tegner der sig her et billede af en ansættelsesform, som vil give virksomhederne gode muligheder for at se den unge an. Der er ingen klare definitioner af forskellen mellem “forpraktik” og “trainee”, men der kan måske tales om en glidende skala i forhold til indholdet af praktikmål fra “forpraktik” (med relativt få målkrav) til “trainee” (med relativt flere målkrav).

For at fremme denne mulighed mest muligt opfordrer udvalget arbejdsmarkedets parter til at indgå denne type aftaler på flere områder og markedsføre mulighederne, i den takt der opnås aftaler herom. Denne markedsføring vil kunne ske i samarbejde mellem parterne, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet.

Den efterfølgende figur visualiserer de muligheder for praktiske indgange, der efter udvalgets opfattelse bør etableres/styrkes.

Figur 1: *Påbegyndelse af en erhvervsuddannelse vil fremover efter forslagene kunne ske på tre måder, mod i dag to – se bilag 1.

Ud over disse tre praktikmuligheder forud for indgåelse af uddannelsesaftale findes der i dag to praktikordninger for utilpassede og særligt udsatte unge. Disse ordninger er beskrevet i bilag 5.

3

Erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelserne består i dag af et grundforløb og et hovedforløb. Grundforløbet varer normalt 20 uger, men det kan vare fra 10 til 60 uger for elever i tekniske erhvervsuddannelser og fra 38 til 114 uger for elever i de merkantile uddannelser. For uddannelserne til ferskvareassistent og sundhedssekretær kan det merkantile grundforløb dog gennemføres på 18 uger.

Eleven kan påbegynde uddannelsen enten i skole eller i praktik ved at indgå uddannelsesaftale med en virksomhed. I begge tilfælde er grundforløbets og hovedforløbets skoledele ens.

De fleste elever påbegynder uddannelsen med et grundforløb. Efter (eller i løbet af) grundforløbet tegner elev og virksomhed en uddannelsesaftale, og eleven påbegynder hovedforløbet med et praktikophold i virksomheden og fortsætter med vekslen mellem skole- og praktikophold.

For at give praktisk orienterede unge bedre uddannelsesmuligheder foreslås indført en mere praktisk indgang til erhvervsuddannelserne efter en mesterlæremodel, hvor en større del af uddannelsen foregår i en virksomhed.

3.1 Struktur og indhold i en mesterlæremodel

En ny praktisk adgangsvej (mesterlære) for praktisk orienterede unge skal indgå som et supplement til de eksisterende muligheder for at tilrettelægge en erhvervsuddannelse og føre frem til samme slutkompetence.

Udvalget har drøftet en model, hvorefter elever i højere grad kan få et tilhørsforhold til en virksomhed og tilegne sig de basale færdigheder dér. Modellen indebærer, at eleverne efter et års uddannelse i en relevant praktikpladsgodkendt virksomhed, hvor eleven opnår kompetencer, der står mål med kompeten-

cemålene i grundforløbet, efter en kompetencevurdering på en erhvervsskole fortsætter i hovedforløbet.

Modellen forudsætter, at eleven indgår en uddannelsesaftale med en virksomhed, som er praktikpladsgodkendt til den pågældende uddannelse, og at der i samarbejde mellem virksomhed, skole og elev udarbejdes en personlig uddannelsesplan, som indeholder en samlet plan for hele uddannelsen – herunder hvilke kompetencemål der skal nås i det første år i virksomheden. Som led heri beskrives eventuelle mål, som aftales nået gennem elementer af skoleundervisning fra grundforløbet. Uddannelsesplanen skal sikre, at det er realistisk, at eleven når uddannelsens slutmål på den normerede uddannelsestid.

I det første år i virksomheden tilegner eleven sig de kompetencer, som er nødvendige for at påbegynde det pågældende hovedforløb, og dermed erstattes grundforløbet med målrettet oplæring i virksomheden. En registrering af elevens opfyldelse af de planlagte mål kan med fordel foretages i det webbaserede pædagogiske planlægningsværktøj Elevplan, som både skole, elev og virksomhed kan få adgang til, og som udvalget anbefaler anvendt i videst muligt omfang også i mesterlæreindgangen.

I forbindelse med udarbejdelsen af uddannelsesplanen får eleven en kontaktlærer på skolen, som efter behov støtter elev og virksomhed gennem det første år i virksomheden, herunder i forbindelse med vurdering af elevens opnåede kompetencer. Der henvises til afsnit 3.2.2 med hensyn til etablering af elevens personlige uddannelsesplan.

Efter det første år foretager erhvervsskolen en kompetencevurdering af eleven i forhold til uddannelsesplanen og reviderer den personlige uddannelsesplan i samarbejde med virksomhed og elev. I vurderingen indgår dokumenterede opgaveresultater, som eleven har nået gennem sit arbejde i virksomheden. I de tilfælde, hvor elev og virksomhed har benyttet Elevplan, vil

denne registrering af opnåede kompetencer ligeledes indgå i vurderingen.

Der vil undervejs – som nævnt ovenfor – i det første år være mulighed for at gennemføre fag fra grundforløbet på skolen. Der kunne fx være tale om fag i uddannelser, hvor der er krav om særlige certifikater for at kunne bestride arbejdet, eller fag, hvor der ved overgangen mellem grundforløb og hovedforløb er “gærdehøjder”, der skal bestås som en forudsætning for at starte i hovedforløbet, eller fag, som virksomheden ikke kan tilbyde oplæring i.

Dokumentation for opnåede kompetencer indsættes løbende i elevens uddannelsesbog, uanset hvorledes de er opnået. Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 om elevens retlige og økonomiske vilkår.

Ved vurderingen af elevens reelle kompetencer anlægger erhvervsskolen efter første uddannelsesår en helhedsvurdering af, om eleven har udviklet de nødvendige faglige, almene og personlige kompetencer, så han eller hun har forudsætninger for at gennemføre hele uddannelsen og opnå uddannelsesbevis. Grundforløbenes almindelige afslutningsprojekter, som er udviklet med udgangspunkt i de uddannelsesrettede område-fag, vil for de fleste uddannelsers vedkommende normalt være et egnet grundlag for vurdering af, om elevens kompetencer opnået i virksomheden står mål med de kompetencer, der normalt opnås i et grundforløb af elever, der er påbegyndt uddannelsen ad praktikadgangsvejen.

Modellen vil også, hvis virksomheden eller eleven ønsker det, kunne indeholde mulighed for, at der på passende tidspunkter i løbet af det første år foretages en evaluering (prøver/test) af eleven for at se, om eleven har opnået de forudsatte mål i den personlige uddannelsesplan. Der vil, hvis det viser sig nødvendigt, kunne foretages en revision af den personlige uddannelsesplan.

Eleven skal gennemføre hovedforløbet efter det gældende regelsæt, dog med mulighed for, at hovedforløbet kan indeholde enkelte elementer fra grundforløbet, som er nødvendige for, at eleven kan nå uddannelsens slutmål. Den personlige uddannelsesplan skal indeholde også disse elementer – gerne i form af en mere intensiv undervisning i hovedforløbets ordinære skoleperioder, således at uddannelsen ikke bliver mere skoletung end normalt for den pågældende uddannelse.

Uddannelsen afsluttes med samme prøve/eksamen som for elever, der følger uddannelsen ad de eksisterende adgangsveje, således at de opnår den fulde erhvervskompetence i den pågældende uddannelse eller trin, hvis der er trin i uddannelsen. Det forudsættes også, at uddannelsestiden er den samme som for elever ad de eksisterende adgangsveje.

Som bilag 1 er vedlagt en skematisk oversigt over de to eksisterende standardmodeller for erhvervsuddannelserne (skolevej og praktikvej), suppleret med den foreslåede mesterlæremodel. Der er i bilag 1a desuden beskrevet forsøg med en mere praktisk tilrettelæggelse af butiksmedhjælperuddannelsen (Nørrebroprojektet).

3.1.1 Dækningsområde

De nuværende, beskrevne ordninger med skoleadgangsvej og praktikadgangsvej og vurdering af elevens reelle kompetencer er alle generelle, dvs. de gælder for alle erhvervsuddannelser. Det foreslås derfor også at gælde for en kommende mesterlæremodel, da en begrænsning til et eller flere uddannelsesområder kan betyde, at praktikpladspotentiale kan gå tabt. Dog finder udvalget, at der skal være mulighed for, at det faglige udvalg kan undtage uddannelser eller specialer fra denne model i de tilfælde, hvor uddannelsen ikke egner sig til overvejende praktisk oplæring.

Udvalget foreslår, at der etableres en mesterlæremodel, hvorefter eleven i løbet af det første år af uddannelsen – via oplæring i en virksomhed – opnår kompetencer til at påbegynde hovedforløbsundervisningen. Oplæringen i virksomheden kan evt. suppleres

med enkelte nødvendige grundforløbselementer, som eleven kan tilegne sig på korte skoleophold i det første uddannelsesår.

Uddannelsesforløbet i mesterlæremodellen fastlægges i elevens personlige uddannelsesplan, som udformes og ajourføres i samarbejde mellem eleven, skolen og virksomheden. Skolen stiller en kontaktlærer til rådighed for eleven – også i den indledende del af uddannelsen, som efter modellen primært foregår i virksomheden. Modellen rummer mulighed for, at der på passende tidspunkter i det første år foretages en evaluering (prøver/test) af eleven.

Forud for elevens påbegyndelse af hovedforløbet foretager skolen en helhedsvurdering af, om eleven har opnået de nødvendige kompetencer for at kunne gennemføre hele uddannelsen og opnå uddannelsesbevis. Der skal være mulighed for, at eleven i hovedforløbet kan tilegne sig enkelte elementer fra grundforløbet, som er nødvendige for, at eleven kan nå uddannelsens slutmål. Dette forudsættes fortrinsvis at ske gennem mere intensiv undervisning i de ordinære skoleperioder i hovedforløbet.

Uddannelsen afsluttes med samme prøveeksamen som for elever, der følger uddannelsen ad de eksisterende adgangsveje, således at de opnår den fulde erhvervskompetence på den pågældende uddannelse eller trin, hvis der er trin i uddannelsen. Det forudsættes også, at uddannelsestiden er den samme som for elever ad de eksisterende adgangsveje.

Muligheden for at benytte mesterlæremodellen skal principielt gælde alle uddannelser, men med mulighed for at undtage uddannelser, der ikke egner sig til overvejende praktisk oplæring i en virksomhed. De faglige udvalg kan i enighed bestemme, hvilke uddannelser eller specialer der undtages.

3.2 Erhvervsuddannelseselevernes retlige og økonomiske vilkår

3.2.1 Uddannelsesbevis mv.

Elever i mesterlære skal have et afsluttende uddannelsesbevis

(svendebrev) i lighed med elever, der gennemfører uddannelsen efter de nugældende ordninger. Beviset skal have et indhold, der dokumenterer, at eleven har opnået kompetence i henhold til reglerne om uddannelsen.

Skolebeviser og praktikerklæringer skal ligesom i de nugældende ordninger afspejle det konkrete gennemførte uddannelsesforløb.

Grundforløbsbevis udstedes, hvis grundforløbet er gennemført, herunder med godskrivning for formelle og reelle kompetencer. I øvrigt dokumenteres opnåede kompetencer løbende i elevens uddannelsesbog, herunder opnåede karakterer i skolefag og prøver og afgørelser om godskrivning af fag, hvor kompetencerne er opnået i praktik. Hvis eleven forlader uddannelsen efter at have gennemført en del af den under mesterlæreordningen, har eleven krav på bevis for den gennemførte del af uddannelsen.

Reglerne i hovedbekendtgørelsen om godskrivning af formelle og reelle kompetencer og om beviser er optaget som bilag 2 til rapporten.

Det kan i øvrigt nævnes, at elever, der optages til hovedforløbsundervisning på grundlag af en realkompetencevurdering (fx elever i grundlæggende voksenuddannelse (gvu)), normalt ikke modtager grundforløbsbevis.

Af det afsluttende skolebevis skal det efter de nugældende regler fremgå, hvilke fag der er gennemført, og for hvilke eleven er fritaget ved godskrivning. Skolebeviset er sammen med praktikerklæring og evt. svendep prøve afholdt af det faglige udvalg grundlag for udstedelse af uddannelsesbevis (svendebrev). Hverken skolebeviset eller praktikerklæringerne eller beviser for opnåede kompetencer ved evt. afbrydelse af uddannelsen behøver principielt at være forskellige for elever fra mesterlære og andre elever.

3.2.2 Ansættelsesforholdet

Uddannelsesaftale og personlig uddannelsesplan mv.

De gældende regler om godkendelse af praktikvirksomheder vil kunne anvendes uden justeringer.

Formularen til uddannelsesaftale, der indgås ved uddannelsesforløbets begyndelse, skal justeres med valg af mesterlære og plads til nærmere aftaler om omfang af kompetencevurdering og evt. skoleundervisning inden 1. skoleperiode i hovedforløbet, som fastlægges nærmere i elevens personlige uddannelsesplan.

Efter de gældende regler skal skolen, når den modtager en uddannelsesaftale til registrering, tage initiativ til udarbejdelse af en personlig uddannelsesplan. Disse regler vil også finde anvendelse i forbindelse med mesterlæreindgang.

Da det kan tænkes, at omfanget af skoleundervisning i grundforløbet ikke vil ligge fast ved mesterlæreindgangen, idet skoleundervisning forudsættes at kunne erstattes af oplæring i praktikvirksomheden, vil det imidlertid være nødvendigt at etablere en særlig procedure for udfærdigelse af uddannelsesplan for eleven i begyndelsen af uddannelsesforløbet.

Sådanne procedurer kunne eventuelt omfatte et kortere skoleophold (fx nogle få dage), hvor virksomheden og eleven sammen med skolen kunne udfærdige uddannelsesplan for eleven, med fastsættelse af hvilken undervisning der skal gives af skolen, og hvilken oplæring eleven skal have i virksomheden. Skolen, vil samtidig efter behov kunne vejlede parterne om uddannelsesforløbet.

Prøvetid

Prøvetiden på tre måneder, hvor parterne lovligt kan ophæve aftalen uden begrundelse, løber efter de gældende regler fra praktikforholdets begyndelse, dog således at perioder med skoleundervisning ikke medregnes i prøvetiden. Spørgsmålet om ændring af prøvetidens længde for elever i mesterlærefor-

løb har været drøftet i udvalget, men der har ikke kunnet opnås enighed om at stille forslag herom.

Løn og ansættelsesvilkår

Der skal i mesterlæreforhold ydes løn efter kollektive overenskomster i overensstemmelse med de almindelige regler i erhvervsuddannelsesloven. Det er op til overenskomstparterne og det fagretlige system at tage stilling til, om de gældende elevoverenskomster umiddelbart kan finde anvendelse, eller om der skal ske en tilpasning.

Uddannelsens varighed

Uddannelsestiden vil som udgangspunkt være den samme i mesterlære som ved de nuværende tilrettelæggelsesformer, og de gældende regler om forlængelse og afkortning i erhvervsuddannelsesloven vil kunne anvendes.

Ansvar for ikke-opnåede kompetencer

I mesterlæreforløb kan der blive konstateret manglende oplæring i grundforløbskompetencer, som skulle opnås i praktik. Denne situation vil dog ikke adskille sig principielt fra de tilfælde, hvor der i dag viser sig mangler i praktikuddannelsen undervejs i uddannelsesforløbet. Derfor skal problemet også løses principielt på samme måde, nemlig at der skal rettes op på forholdet i det resterende uddannelsesforløb.

Viser det sig for eksempel, at eleven har behov for supplerende undervisning inden hovedforløbets begyndelse eller i hovedforløbet, må det normalt antages, at suppleringen skal ske uden forlængelse af den samlede uddannelsestid. Der er regler i erhvervsuddannelsesloven, hvorefter forlængelse kan ske, og de vil være direkte anvendelige også i mesterlære. Bestemmelserne i loven om misligholdelse og bristede forudsætninger og om afgørelse af eventuelle tvister forudsættes at kunne gælde uændret.

Hvis fx en forlængelse på et tidspunkt bliver aktuel, og årsagen ikke kan tilregnes eleven, vil forlængelsen efter sædvanlig praksis i Tvistighedsnævnet skulle være med svendeløn, betalt af arbejdsgiveren.

3.3 Godkendelse af virksomheder til at gennemføre skoledelen af erhvervsuddannelser

I henhold til § 18, stk. 1 i erhvervsuddannelsesloven godkender undervisningsministeren efter ansøgning uddannelsesinstitutioner, som er godkendt efter lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (institutionsloven), til at udbyde de enkelte fællesindgange (grundforløb) og hovedforløb. Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser afgiver indstilling til ministeren om godkendelsen.

Efter lovens § 18, stk. 3 kan undervisningsministeren efter indstilling fra Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser godkende, at andre skoler, institutioner og virksomheder udbyder bestemte grundforløb eller hovedforløb.

Den nævnte godkendelse efter § 18, stk. 3 omfatter ikke en institutionsgodkendelse, men alene en godkendelse til udbud af bestemte grundforløb eller hovedforløb med statstilskud.

Udbudsgodkendelser skal være konkret begrundede og afgrænsede. Det gælder ikke blot med hensyn til uddannelserne, men også med hensyn til den geografiske placering af udbuddet. De gives som enkeltgodkendelser.

Ministerens skal i forbindelse med udbudsgodkendelser foretage en konkret vurdering ud fra de samlede relevante omstændigheder. De præmisser, der kan lægges til grund for afgørelsen, er kvalitative og landsplanmæssige. Ud over den sædvanlige vurdering af kvaliteten af ansøgers udbud indgår i vurderingen den forventede samlede søgning til uddannelsen og søgningen til de enkelte uddannelsessteder, da dette oftest vil afgøre, om der kan dannes tilstrækkeligt kvalificerede faglige, herunder elevmæssige, miljøer. Lokaliteten for udbuddet vil normalt være et element i udbudsgodkendelsen. Landsplanmæssigt vurderes det, om en godkendelse vil indgå som led i imødekomelse af behovet for et landsdækkende udbud af den pågældende uddannelse.

Der er ikke – i modsætning til institutioner godkendt efter institutionsloven, der skal være organiseret som uafhængige selvejende institutioner – noget krav om en bestemt organisationsform for andre udbydere, herunder private virksomheder.

Der gælder altså de samme betingelser i forhold til omfanget af de konkrete godkendelser for såvel institutioner for erhvervsrettet uddannelse som andre, herunder private virksomheder. En godkendelse gives altid kun til hele indgange (grundforløb) eller hovedforløb.

Virksomheder o.a., der godkendes til udbud efter § 18, stk. 3, er berettiget til driftstaksametertilskud fra Undervisningsministeriet til dækning af de direkte undervisningsudgifter (lovens § 19, stk. 7, jf. stk. 1). Skoleundervisningen i erhvervsuddannelserne er generelt vederlagsfri (lovens § 19a, stk. 1), men hvis der til en virksomhed godkendt efter § 18, stk. 3 ikke ydes samme statstilskud som til institutioner godkendt efter institutionsloven, kan den opkræve betaling for deltagelse i undervisningen mv., jf. lovens § 19a, stk. 9.

Det er således efter den gældende lovgivning muligt at godkende en privat virksomhed til at udbyde skoledelen af en erhvervsuddannelse (hovedforløb) og modtage statsligt taksameter på linje med erhvervsskoler. Muligheden benyttes aktuelt i et enkelt tilfælde, idet Uddannelsescentret for Kollektiv Trafik A/S fra og med 1.1.2004 har været godkendt til at udbyde uddannelsen til buschauffør. Dette er altså i dag en mulighed, som blot ikke er benyttet mere end som nævnt.

Med hensyn til udbudsgodkendelse anbefaler udvalget, at der tages informationsinitiativer for at øge kendskabet blandt virksomhederne til muligheden for som privat virksomhed at blive godkendt til at udbyde skoleundervisningen i en eller flere erhvervsuddannelser (hovedforløb) hos virksomheden. Udvalget anbefaler ligeledes, at Undervisningsministeriet udarbejder vejledende materiale til virksomhederne om krav og betingelser for at blive godkendt til et sådant udbud.

Godkendelse til at udbyde dele af en erhvervsuddannelse

Det er i dag ikke muligt at få godkendelse til at udbyde dele af en erhvervsuddannelse, fordi det er nødvendigt at have ansvar for optagelse, gennemførelse og afslutning samlet i en uddannelsesmæssig helhed. Ansvar for helheden og dermed for opnåelse af målene ville gå tabt ved en ansvarsmæssig fordeling af dele af uddannelserne og indebære, at sikkerhed for den faglige sammensætning og kvalitet vil gå tabt. Derfor er muligheden for virksomhederne for at bidrage med deres ekspertise i undervisningen at benytte sig af aftalemuligheden (underentreprenør), hvor virksomheden ikke får ansvar for hele udbuddet, men efter aftale med en skole gennemfører dele af udbuddet – på skolens ansvar.

Denne mulighed benyttes i flere sammenhænge. Som eksempler kan nævnes, at dele af den skolemæssige køreundervisning i transportuddannelserne varetages af private køreskoler. Et andet eksempel er, at Royal Copenhagen A/S leverer en del af “skoleundervisningen” i porcelænsmaleruddannelsen som underentreprenør til den godkendte skole.

Udvalget vurderer, at der her er tale om en hensigtsmæssig praksis. En evt. ændring vil ikke kunne ske, uden at skolerne i denne sammenhæng vil skulle ligestilles med virksomhederne. Dertil kommer, at en sådan ændring af praksis vil betyde betydelige administrative ekstraudgifter for staten og derfor ligge uden for mulighederne i udvalgets kommissorium. Udvalget foreslår derfor ikke ændring af praksis på dette område.

3.4 Økonomiske overvejelser ved indførelse af mesterlæremodellen

Som en del af mesterlæreuddannelsen vil der skulle tilrettelægges understøttende funktioner, der pr. årselev vurderes at modsvare en evt. besparelse på undervisningsudgiften til dele af eller hele grundforløb på skolerne for elever på mesterlæreordningen.

Her tænkes bl.a. på forslagene om

- oprettelse af en udvidet kontaktlærerordning for eleverne i mesterlære, hvori blandt andet indgår udarbejdelse af og løbende opfølgning på elevens personlige uddannelsesplan i samarbejde med virksomheden,
- den skoleundervisning, som nogle af disse elever vil skulle gennemføre som supplement til oplæringen i virksomheden – både i det første uddannelsesår og i intensiveret skoleundervisning i hovedforløbet. Der vil her kunne blive tale om dyrere undervisning, da der alt andet lige vil være færre elever i de ordinære grundforløb, men til gengæld flere elever, der vil skulle undervises individuelt og i kortere perioder i tilknytning til såvel grund- som hovedforløb,
- planlægning og afholdelse af test og evalueringer undervejs i det første uddannelsesår,
- den kompetencevurdering af eleverne, der skal ske ved afslutning af det første uddannelsesår.

Det er vanskeligt at skønne udgifternes konkrete størrelse, da der endnu ikke findes en mere præcis indholdsbeskrivelse af disse forskellige funktioner.

Udgifterne til disse funktioner forventes at kunne finansieres af besparelser på de undervisningsrelaterede udgifter på skoledelen af grundforløbet pga. en mindre skoledel pr. elev. Dvs. at den del af de undervisningsrelaterede udgifter, der normalt går til hele skoledelen i grundforløbet, i mesterlæremodellen vil blive anvendt til kortere og mere intensive skoleforløb samt til de nævnte understøttende funktioner.

Mesterlæremodellen forventes ikke at medføre statslige merudgifter pr. årselev.

Social- og sundhedsuddannelserne

Social- og sundhedsuddannelserne er opbygget på en anden måde end erhvervsuddannelserne, og derfor adskiller begrebsanvendelsen i det følgende sig fra de forrige afsnit. I social- og sundhedsuddannelserne er der også et grundforløb, men dette er *ikke* en del af uddannelserne, sådan som det er i erhvervsuddannelserne. Og når man her taler om “uddannelserne”, så er det social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse (pgu), det drejer sig om, hvilket kan sidestilles med hovedforløbet i erhvervsuddannelserne.

4.1 Social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse i dag

Social- og sundhedshjælperuddannelsen varer et år og to måneder efter grundforløbet, hvoraf minimum 24 uger er skoleundervisning. Skoleundervisningen kan for den enkelte elev afkortes eller forlænges med op til seks uger. Den pædagogiske grunduddannelse er en delvis praktisk orienteret uddannelse tilrettelagt som vekseluddannelse med en varighed på et år og 7½ måned med mindst 50 ugers skoleundervisning.

Elever har ret til at få fritagelse for dele af uddannelsen på grundlag af allerede opnåede kvalifikationer og kompetencer. Det kan evt. ske ved en realkompetencevurdering.

De unge, der kommer direkte fra 9. klasse, og andre unge, der efter skolens vurdering har behov for det, indleder i dag en grundlæggende social- og sundhedsuddannelse med et grundforløb. Grundforløbet er fortrinsvis et skolebaseret forløb, som kan indeholde et mindre element af “snusepraktik”. Grundforløbet varer normalt 20 uger, men kan for den enkelte elev forlænges op til i alt 40 uger.

Skolerne kan tilrettelægge et særligt grundforløb for voksne med behov for undervisning i dansk sprog, kultur- og sam-

fundsforståelse. Tilrettelæggelsen skal ske i samarbejde med elevens bopælskommune.

Det er skolerne, der efter regelfastsatte kriterier optager eleverne på grundforløbet, social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse. Denne optagelsesprocedure benævnes i det følgende skoleadgangsvejen og er i dag den eneste måde, hvorpå man kan blive optaget på en grundlæggende social- og sundhedsuddannelse.

Adgang til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse kan ske, når en af følgende fire betingelser er opfyldt:

- 1) gennemført grundforløb, herunder det særlige grundforløb,
- 2) mindst et års uddannelse eller et års erhvervs erfaring, der er erhvervet efter undervisningspligtens ophør efter folkeskoleloven,
- 3) anden relevant erfaring, der svarer til de kvalifikationer, der er nævnt under nr. 2), herunder grundforløb i erhvervsuddannelserne, eller
- 4) kvalifikationer erhvervet i udlandet, der svarer til de i nr. 1, 2 eller 3 nævnte.

Det er forskelligt fra skole til skole, i hvor høj grad praktikstederne inddrages i optagelsesproceduren. En række kommuner mener ikke, at de med de gældende regler har tilstrækkelig sikkerhed for, at skolerne optager og uddanner de personer, som kommunerne har fået et godt indtryk af gennem vikaransættelse, forpraktik og lignende og derfor ønsker at ansætte fx i hjemmeplejen.

Efter optagelse på social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse indgår den enkelte elev en ansættelsesaftale med et amtsråd, en kommunalbestyrelse eller en privat udbyder af personlig og praktisk hjælp.

På den pædagogiske grunduddannelse lægges der ved optagelsen på skolen vægt på ansøgerens praktiske erfaring i form af

mindst et års beskæftigelse, hvis ansøgerne ikke har gennemført grundforløbet.

En social- og sundhedshjælperuddannelse og en pædagogisk grunduddannelse kan tilrettelægges, så selve uddannelsesforløbet indledes med en praktikperiode eller en skoleperiode. Skole- og praktikperiodernes indbyrdes placering og sammenhæng afgøres lokalt i en dialog mellem skole, amter og kommuner og fremgår af uddannelsesordningerne for den enkelte skole. I praksis indledes stort set alle uddannelsesforløb med en skoleperiode.

Grundforløbet er efter reglerne et skolebaseret forløb, som kan indeholde et mindre element af "snusepraktik". Omfanget af "snusepraktik" afgøres også lokalt.

Nedenstående nøgletalstabel viser dimensioneringen og det faktiske optag af elever på de tre grundlæggende social- og sundhedsuddannelser samt på grundforløbet.

Nøgletal for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser 2003		
	Dimensionering 2003	Optag 2003
Grundforløbet	*	1795
Social- og sundhedshjælperuddannelsen	7326	6533
Social- og sundhedsassistentuddannelsen	3396	2955
Den pædagogiske grunduddannelse	*	437

Kilde: Amtsrådsforeningen.

* Dimensioneringstallene for grundforløbet og den pædagogiske grunduddannelse foreligger ikke.

Unge i alderen fra 16 til 19 år udgør ca. 21% af eleverne på social- og sundhedshjælperuddannelsen og 25% af eleverne på den pædagogiske grunduddannelse.

Der er netop foretaget en evaluering af social- og sundhedsuddannelserne som opfølgning på reformen af uddannelserne i 2001, som blandt andet indførte skoleadgangsvejen til uddannelserne.

4.2 Forslag til model for to adgangsveje til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse

Social- og sundhedsuddannelserne ligner på en række punkter erhvervsuddannelserne. Det gælder fx princippet om vekseluddannelse, den strukturelle opbygning med grundforløb og hovedforløb, flere uddannelsesniveauer og forudsætningen om, at uddannelsen indgår i det samlede udbud af erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Social- og sundhedsuddannelserne adskiller sig dog på en række principielle punkter fra erhvervsuddannelserne. Et af dem er, at elever kun kan optages ad skoleadgangsvejen på social- og sundhedsuddannelserne. Etablering af en praktisk adgangsvej til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse vil øge ligheden mellem de to uddannelsessystemer.

En anden principiel forskel er, at social- og sundhedsuddannelserne er dimensionerede. Det er et forhold, der skal håndteres ved etableringen af en ny model for praktisk adgangsvej til uddannelserne.

Der er desuden en række andre forhold, som skal tages i betragtning ved etablering af en ny model for praktisk indgang på social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse:

- Unge skal have adgang til at tage en social- og sundhedshjælperuddannelse og den pædagogiske grunduddannelse.
- Optaget til social- og sundhedshjælperuddannelsen skal også indbefatte de målgrupper, der har interesse i og forudsætninger for overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent.

- Uddannelseskapaleten skal udnytted for at sikre tilstrækkelig med uddannet arbejdskraft.
- Forsøget med sammenhængende forløb, hvor unge kan tage grundforløb, grund- og overbygningsuddannelse i et ubrudt forløb, skal gøres permanent.

Disse forhold kan imødekommes, når der som supplement til skoleadgangsvejen etableres en praktisk adgangsvvej til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse.

Ved en praktisk adgangsvvej forstås, at eleven optages på uddannelsen ved at indgå en ansættelsesaftale med en kommune.

De forskellige hensyn taler for, at den enkelte skoles dimensionerede optag til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse fordeles på kvoter til henholdsvis den praktiske adgangsvvej med direkte kommunal ansættelse, henholdsvis til skoleadgangsvejen, hvor eleven optages på den enkelte skole forud for en elevkontrakt med en kommune.

Der bør være den fleksibilitet, at en kommune helt eller delvist kan vælge at overlade sin kvote til en skole.

Kvoterne fastsættes således: 50% af dimensioneringen optages ad den praktiske adgangsvvej, 50% optages ad skoleadgangsvejen. Denne kvoteordning vil sikre, at skolerne kan optage unge gennem grundforløbet, og at kommunerne vil få mulighed for – inden for deres kvote – at ansætte de personer, som man ønsker som personale fx i hjemmeplejen.

Der skal være samme slutmål og slutkompetence for uddannelserne, uanset om de påbegyndes ved kommunal ansættelse eller gennem skoleoptag.

Der er ingen ændringer i økonomien i forhold til den model, som eksisterer i dag.

Udvalget anbefaler således, at der etableres to adgangsveje til social- og sundhedshjælperuddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse: En praktisk adgangsvej og en skoleadgangsvej. Der fastsættes samtidig en optagelseskvote, således at 50% af dimensioneringen optages ad den praktiske adgangsvej, og 50% optages gennem skolen. Der skal være den fleksibilitet, at en kommune helt eller delvist kan vælge at overlade sin kvote til en skole.

Udvalget har også drøftet andre forhold i forbindelse med den pædagogiske grunduddannelse og herunder behovet for at justere og dimensionere uddannelsen. Udvalget vil dog ikke – inden for rammerne af kommissoriet – kunne stille forslag vedrørende kapacitetsfastsættelse for denne uddannelse, da dette vil være omkostningskrævende. Hertil kommer, at en mere principiel drøftelse af den pædagogiske grunduddannelses fremtidige rolle og indplacering i det samlede system af erhvervsrettede ungdomsuddannelser bør ske i et bredere sammensat udvalgsarbejde.

Med hensyn til den pædagogiske grunduddannelse i øvrigt anbefaler udvalget derfor, at uddannelsens fremtidige rolle og indplacering i det samlede erhvervsrettede ungdomsuddannelsessystem inddrages i det større udvalgsarbejde til efteråret om fremtidens krav til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Erhvervs- grunduddannelsen (egu)

Målgruppen for dette udvalgsarbejde er praktisk orienterede unge – en gruppe, som rummer en væsentlig del af målgruppen for den individuelt tilrettelagte to- til treårige erhvervsgrunduddannelse (egu), der er defineret som unge i en utilfredsstillende uddannelses- eller beskæftigelsesmæssig situation.

Egu er en kompetencegivende, individuelt tilrettelagt praktisk orienteret vekseldannelse, der har såvel et beskæftigelsesrettet som et uddannelsesrettet sigte. Hovedvægten i egu lægges på praktisk oplæring inden for et brancheområde både beskæftigelses- og uddannelsesrettet, og derfor har udvalget drøftet en mulig styrkelse af egu's rolle i det samlede uddannelsesbillede som en mulighed for de unge – via en individuelt tilrettelagt praktisk orienteret erhvervsrettet uddannelse – for at opnå adgang til arbejdsmarkedet.

Elever i egu får overenskomstmæssig elevløn i praktiktiden og skoleydelse under skoleundervisning. Egu udbydes af kommuner og produktionsskoler, men kun ca. halvdelen af kommunerne anvender egu. Erhvervsskoler kan tilrettelægge egu for dagpengeberettigede unge.

Den samlede årlige tilgang er ca. 1000 elever. Se bilag 7 for flere fakta om egu.

Udvalget har noteret, at egu for den enkelte elev skal gennemføres efter en individuel uddannelsesplan, som, ud over angivelse af den tilsigtede erhvervskompetence, bl.a. skal angive den forventede godskrivning af skoleundervisning og praktikuddannelse ved fortsat uddannelse efter afsluttet egu. Godskrivning af praktikuddannelse i en erhvervsuddannelse kan dog udskydes til afslutning efter indtil et år efter egu-uddannelsesplanen er sat i værk.

Udvalget finder derfor, at egu for nogle elever allerede i dag kan betragtes som en praktisk indgang til at gennemføre en erhvervsrettet ungdomsuddannelse, og at muligheden herfor bør anvendes i højere grad. Udvalget finder dog, at en mere principiel drøftelse af egu's fremtidige rolle og placering i det samlede system af erhvervsrettede ungdomsuddannelser bør ske i et bredere sammensat udvalgsarbejde.

Udvalget anbefaler derfor alene, at hele problemstillingen om egu – i lighed med pgu – tages op i forbindelse med det større udvalgsarbejde til efteråret om fremtidens krav til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Bilagsoversigt

- 39 Bilag 1 Tre måder at gennemføre en erhvervsuddannelse på (figur)**
- 40 Bilag 1a Kort beskrivelse af "Nørrebroprojektet"**
- 42 Bilag 2 Regler relevante for afsnit 3.2 og 3.3**
- 48 Bilag 3 Kommissorium for udvalget**
- 51 Bilag 4 Udvalgets sammensætning**
- 52 Bilag 5 Eksisterende praktikordninger for utilpassede og særligt udsatte unge**
- 54 Bilag 6 Summarisk beskrivelse af reglerne om unges arbejde**
- 56 Bilag 7 Fakta om erhvervsgrunduddannelsen (egu)**

Bilag 1

Tre måder at gennemføre en erhvervsuddannelse på

Praktisk brobygning, forpraktik/trainee, ungarbejde, grundskole

1) Skoleadgangsvejen

Grundforløb (Skole)	Hovedforløb (Praktik og skole)
------------------------	-----------------------------------

2) Praktikadgangsvejen

Praktik i virksomheden (Variabel ofte 3-6 mdr.)	Grundforløb (Skole normalt 20 uger)	Hovedforløb (Praktik og skole)
--	--	-----------------------------------

3) Ny praktisk indgang (mesterlære)

Praktik i virksomheden i 1 år (Evt. supplerende skoleundervisning)	Hovedforløb (Praktik og skole inkl. evt. manglende elementer fra grundforløb)
---	--

Bilag 1a

Kort beskrivelse af "Nørrebroprojektet"

Analysebureauet Catinét har i april 2004 gennemført en interviewundersøgelse med detailvirksomheder i Københavnsområdet for Storkøbenhavns Samvirkende Handelsforeninger. Undersøgelsen vedrørte en anderledes tilrettelæggelse af erhvervsuddannelsen inden for detailhandlen i København, hvor eleven følger undervisningen på en erhvervsskole to dage om ugen og er i praktikvirksomheden resten af tiden.

Blandt alle de adspurgte virksomheder tilkendegav 18%, at de ville ansætte flere elever, hvis de kunne anvende den pågældende tilrettelæggelsesform, 17% tilkendegav, at de måske ville ansætte flere elever, mens 65% tilkendegav, at en ny tilrettelæggelsesform på uddannelsen ikke ville betyde, at de ville ansætte flere elever (kilde: Undersøgelsen "Effekt af tilbud om mesterlære i detailhandlen", april 2004).

Storkøbenhavns Samvirkende Handelsforeninger har på baggrund af undersøgelsen i samarbejde med Niels Brock Copenhagen Business School, Københavns Kommune, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet igangsat et forsøg med en uddannelsesordning, hvor eleven i hele uddannelsesforløbet går på skole to dage om ugen og er i praktik i virksomheden tre dage om ugen.

Den nye, integrerede model skal understøtte sammenhængen mellem teori og praksis. Teorien skal i størst mulig udstrækning tage afsæt i elevens praktikerfaring, og den enkelte elev skal arbejde med opgaver, der er relevante for hans/hendes arbejde i butikken. Cirka halvdelen af lektionerne i uddannelsens fælles områdefag merkantil (hvor eleverne opnår generelle merkantile kompetencer), vil blive lagt i praktikken, og skoledelen vil blive brugt til refleksion og teoridannelse på basis af elevens praktikerfaring.

Bilag 1a

Der er af forskellige grunde endnu ikke indgået nogen uddannelsesaftaler, og udvalget har ikke haft tid til at afdække baggrunden herfor.

Bilag 2

Regler relevante for afsnit 3.2 og 3.3

Relevante regler ift. afsnit 3.2 om elevens retlige og økonomiske vilkår og relevante regler/fakta ift. afsnit 3.3 om virksomhedsgodkendelse

Til afsnit 3.2:

Gældende regler om godskrivning og om beviser

De gældende regler om godskrivning af reelle kompetencer og om grundforløbsbevis findes i hovedbekendtgørelsens §§ 47 og 53. Fremhævninger med fede typer er foretaget til brug i denne sammenhæng.

§ 47. Ved fastlæggelse af den undervisning eleven skal gennemføre, skal eleven have godskrevet, hvad eleven har eksamensbeviser eller lignende for og **elevens reelle kvalifikationer (kompetencer)** i øvrigt. Skolen træffer afgørelse om fritagelse for dele af uddannelsen på grundlag af godskrivning (merit) efter stk. 2-4 og i øvrigt efter reglerne om den enkelte uddannelse og andre regler om godskrivning (merit). Det faglige udvalg kan afkorte uddannelsestiden, jf. § 57 i lov om erhvervsuddannelser.

Stk. 2. En elev, der har gennemført en del af en uddannelse, eller som i øvrigt kan få godskrevet uddannelsesmæssige forudsætninger på grundlag af anden uddannelse eller beskæftigelse, kan stige på en uddannelse eller et kompetencegivende trin på grundlag af en **individuel vurdering af elevens kompetencer**. Det faglige udvalg fastsætter varigheden af praktikuddannelsen.

Stk. 3. Hvis godskrivning sker på baggrund af uddannelse eller beskæftigelse, der ikke fuldt ud modsvarer indholdet af et undervisningsfag, som eleven får fritagelse for, kan **skolen kræve, at eleven deltager i den undervisning i faget, som er nødvendig for at nå uddannelsens mål**.

Stk. 4. Skolen skal tilbyde eleven undervisning på højere niveau eller anden relevant undervisning i stedet for den undervisning, eleven fritages for.

Stk. 5. Skolen kan gøre fritagelse betinget af, at eleven på anden måde erhverver sig kundskaber, som af skolen vurderes **nødvendige for at nå de fastsatte mål for undervisningen.**

Stk. 6. I tilfælde hvor skolen træffer bestemmelse om afkortning af skoleundervisningen med mere end 4 uger for elever med uddannelsesaftale, skal skolen, hvis ikke andet er fastsat i reglerne om uddannelsen, underrette vedkommende faglige udvalg herom med henblik på udvalgets afgørelse om afkortning af den samlede uddannelsestid. Ved afkortning af skoleundervisning under 4 uger overvejer skolen mulighederne for at tilbyde eleven alternativ undervisning.

§ 53. Når **grundforløbet er afsluttet, udsteder skolen et bevis** for gennemført grundforløb, såfremt eleven efter skolens samlede vurdering har opnået de nødvendige faglige, almene og personlige forudsætninger for at kunne fortsætte i et hovedforløb, herunder opfyldt eventuelle krav efter reglerne om den pågældende uddannelse for den eller de uddannelser, eleven ønsker at fortsætte i.

Stk. 2. Et bevis for gennemført grundforløb skal indeholde oplysning om den obligatoriske og valgfri undervisning, eleven har gennemført, med angivelse af **standpunkts- eller prøve-karakterer for de enkelte fag og karakteren for eventuel afsluttende prøve** i grundforløbet. Beviset skal indeholde oplysning om, hvilke(t) hovedforløb eller specialer eleven vil kunne fortsætte i, på tidspunktet for bevisets udstedelse.

Stk. 3. Hvis eleven ved afslutningen af grundforløbet ikke opfylder betingelserne for at kunne fortsætte i det hovedforløb, som elevens personlige uddannelsesplan retter sig mod, eller eleven afbryder grundforløbet, udsteder skolen en erklæring med oplysning om den gennemførte undervisning og eventuelle prøver, jf. stk. 2. **Eleven har ret til eventuelle beviser for enkeltfag, hvis der er grundlag for det.**

Stk. 4. Når et grundforløb for elever med uddannelsesaftale er **opdelt** i flere skoleperioder, udsteder skolen en **skolevejledning** til eleven efter afslutningen af den enkelte skoleperiode.

Praktikerklæring

§ 69. Ved afslutningen af en praktikperiode forud for en skoleperiode, udsteder praktikvirksomheden en praktikerklæring. Praktikerklæringen udstedes til eleven og til skolen.

Stk. 2. Praktikerklæringen afgives af virksomheden i samarbejde med eleven og skal indeholde oplysning om, hvilke arbejdsområder og funktioner eleven har været beskæftiget med i virksomheden, og angivelse af virksomhedens vurdering af elevens eventuelle særlige behov med hensyn til efterfølgende skoleundervisning og praktikuddannelse.

Stk. 3. Det faglige udvalg udfærdiger blanketter til brug for praktikerklæringerne. Skolen udleverer blanketterne til virksomheden.

Stk. 4. Praktikerklæringen skal indeholde de fornødne oplysninger til identifikation af elev, virksomhed, praktikperiode, uddannelse og speciale.

Skolebevis mv.

§ 70. Når den skolemæssige del af den obligatoriske uddannelse er gennemført, herunder afsluttende prøve i skoleundervisningen, udsteder skolen et samlet bevis (skolebevis) for skoleundervisningen. Skolebeviset udstedes til eleven. Det faglige udvalg og praktikvirksomheden underrettes om skolebeviset.

Stk. 2. I henhold til reglerne om den enkelte uddannelse kan udstedelse af skolebevis være betinget af, at eleven har opnået beståelseskarakter i nærmere angivne fag eller som gennemsnit.

Stk. 3. Skolebeviset udstedes i øvrigt efter reglerne i bekendtgørelsen om eksamensordning ved erhvervsskolerne mv., herunder reglerne om affattelse på fremmedsprog.

Stk. 4. Hvis skoleundervisningen afbrydes, har eleven krav på at modtage bevis for den gennemførte del af skoleundervisningen.

Stk. 5. For elever, der ikke har afsluttet praktikuddannelsen, kan skolen i erklæring til eleven og praktikvirksomheden anføre skolens vurdering af elevens eventuelle behov for supplerende skoleundervisning og for supplerende oplæring i praktikvirksomheden, hvis skolen finder behov for det.

Afsluttende praktikerklæring

§ 72. Når praktiktiden i virksomheden er afsluttet, udsteder praktikvirksomheden en erklæring herom (den afsluttende praktikerklæring). Hvis flere virksomheder har indgået uddannelsesaftale med eleven, udsteder hver af virksomhederne en afsluttende praktikerklæring. I disse tilfælde underretter praktikvirksomheden den eventuelt følgende virksomhed i uddannelsesforløbet om udstedelsen af praktikerklæringen.

Stk. 2. Erklæringen udstedes til eleven, skolen og det faglige udvalg.

Stk. 3. Erklæringen skal indeholde:

- 1) Betegnelse for uddannelsen herunder eventuelt speciale, profil eller lignende.
- 2) Angivelse af praktikvirksomhed og praktikperioder. Ved eventuel udstationering anføres, i hvilke virksomheder eleven har været udstationeret og i hvilke perioder.
- 3) Virksomhedens underskrift.

Stk. 4. Det faglige udvalg udformer blanketter til brug for udstedelse af de afsluttende praktikerklæringer og forsyner skolerne hermed. Skolen udleverer blanketterne til virksomheden.

Stk. 5. Den afsluttende praktikerklæring skal efter det faglige udvalgs bestemmelse indeholde oplysninger til brug ved indstilling til svendep prøve.

Stk. 6. Hvis praktikuddannelsen afbrydes, har eleven krav på at modtage bevis for den gennemførte del af praktikuddannelsen.

Stk. 7. Hvis praktikuddannelsen afsluttes som skolepraktik, udstedes den afsluttende praktikerklæring af skolen.

Uddannelsesbevis

§ 73. Uddannelsesbevis udstedes til eleven, når skolebevis og afsluttende praktikerklæring er udstedt, og eventuel svendep prøve uden for skoleundervisningen er bestået.

Stk. 2. Det fastsættes i den enkelte uddannelsesbekendtgørelse, om uddannelsesbevis skal udstedes af skolen eller af det faglige udvalg. Den instans, der udsteder uddannelsesbeviset, skal underrette det faglige udvalg henholdsvis skolen om uddannelsesbeviset.

§ 74. Uddannelsesbeviset udstedes efter bekendtgørelse om eksamensordning ved erhvervsskolerne mv., herunder reglerne om affattelse på fremmedsprog, og skal i øvrigt indeholde:

- 1) Betegnelse for den gennemførte uddannelse, herunder det gennemførte speciale og eventuel profil.
- 2) Henvisning til skolebevis og afsluttende praktikerkklæring.
- 3) Erklæring om at eventuel svendep prøve er bestået samt eventuel angivelse af svendep prøvekarakter.

Stk. 2. De øvrige oplysninger, som efter bekendtgørelse om eksamen skal fremgå af beviserne, kan gives i form af supplerende bilag, hvortil beviset henviser.

Stk. 3. Udstederen opbevarer kopier af skolebeviser og uddannelsesbeviser i 30 år.

Til afsnit 3.3:

Relevante uddrag af bestemmelser i Lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse

Ifølge institutionslovens § 37, stk. 2 finder følgende bestemmelser i loven tilsvarende anvendelse for private udbydere og virksomheder, der er godkendt til at udbyde bestemte uddannelser i overensstemmelse med reglerne for uddannelserne, for så vidt angår de pågældende uddannelser:

- § 18: Tilskud til kostafdelinger.
- § 29: Undervisningsministeren fører tilsyn og kan udstede påbud.
- § 30: Undervisningsministeren kan i visse tilfælde tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis og kræve tilskud tilbagebetalt, hvis grundlaget for tilskudsberegningen eller tilskudsberegningen i øvrigt har været fejlagtig.
- § 31: Undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger om uddannelserne, deltagerne, personalet mv. og bestemme, at oplysningerne skal leveres i et bestemt elektronisk format, og ministeren kan bestemme, at institutionerne skal anvende fælles administrative systemer, og kan fastsætte regler om elektronisk kommunikation mellem institutionerne og ministeriet.

Det følger herudover af samme bestemmelse i § 37, stk. 2, at undervisningsministeren kan bestemme, at følgende bestemmelser finder hel eller delvis anvendelse:

- § 15: Tilskud til fællesudgifter i form af grundtilskud og tak-sameterilskud til erhvervelse og opretholdelse af lokaler m.m., ydelse af lån og tilskud til institutioner i forbindelse med sammenlægning eller spaltning og til institutioner, der er kommet i en særlig vanskelig økonomisk situation.
- § 26: Pligt til at udarbejde regnskab og revision heraf efter af undervisningsministeren fastsatte regler.
- § 27: Revisorinhabilitet.
- § 28: Pligt for undervisningsministeren til at iværksætte foranstaltninger, hvis det af revisionsprotokollen fremgår, at der foreligger lovovertredelser, eller ministeren på anden måde er gjort bekendt hermed.
- § 33: Institutionerne skal sikre, at informationer om institu-tionerne efter undervisningsministerens nærmere bestemmel-se på en lettilgængelig måde er oplyst på institutionernes hjemmeside på internettet.

Bilag 3

Kommissorium for udvalget

Kommissorium til opfølgning på regeringsgrundlag: Genindførelse af mesterlære

Indledning

Af regeringsgrundlaget fremgår, at: *“Regeringen vil genindføre mesterlæren som et supplement til de eksisterende muligheder for at tilrettelægge erhvervsuddannelser”*, og at *“Regeringen vil på baggrund af et udvalgsarbejde med deltagelse af bl.a. arbejdsmarkedets parter fremlægge konkret lovforslag”*. Som opfølgning herpå nedsættes et udvalg med deltagelse af Undervisningsministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Beskæftigelsesministeriet samt Finansministeriet. I udvalget medvirker også fire deltagere udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening, en deltager udpeget af Håndværksrådet, seks deltagere udpeget af Landsorganisationen i Danmark og en deltager udpeget af KL. Undervisningsministeriet har formandskabet og sekretariatsfunktionen.

Udvalgsarbejdet skal ses i sammenhæng med udmøntningen af regeringsgrundlaget, for så vidt angår *“Høj kvalitet i erhvervsuddannelserne”*, *“Ungdomsuddannelser til alle”*, *“Uddannelse og job i stedet for kontanthjælp”* og *“Flere rigtige praktikpladser”*.

Udvalgets arbejde har endvidere sammenhæng med flerårsaftalen for erhvervsskolerne om fornyelse af vekseluddannelserne indgået mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre i november 2002. Aftalen udløber med udgangen af 2006.

Opgave

Udvalget har til opgave at opstille og vurdere modeller for genindførelse af mesterlæren som et supplement til de eksisterende muligheder for at tilrettelægge erhvervsuddannelser og tilsva-

rende modeller for uddannelsen til social- og sundhedshjælper og den pædagogiske grunduddannelse (pgu). Tilrettelæggelsesformen skal bidrage til, at praktisk orienterede unge får forudsætninger for en fast tilknytning til job og uddannelse i umiddelbar forlængelse af grundskolen ved at tilføre de nuværende uddannelser – eller nogle af dem – en uddannelsesmodel, hvor en større del af undervisningen foregår i en virksomhed.

En del af uddannelsen forudsættes som i de traditionelle mesterlæreuddannelser at foregå på en erhvervsskole, men virksomheder, der har den fornødne undervisningskapacitet, skal kunne godkendes til helt eller delvis at gennemføre den skolemæssige del af en uddannelse med tilskud svarende til undervisningstilskuddet til erhvervsskolerne. Den nye mesterlære skal kunne bidrage væsentligt til at styrke integrationen af unge flygtninge og indvandrere, og udvalget skal medtænke, hvordan lærlingenes retlige og økonomiske vilkår sikres på et passende niveau.

Det forudsættes, at de nye lærlinge får en uddannelse med samme håndværks-, handels- eller social- og sundhedsfaglige mål og kompetencer som i de nuværende uddannelser. Udvalget skal desuden overveje forskellige muligheder for “forpraktik” og “trainee-ordninger” mv. forud for indgåelse af uddannelsesaftale.

Udvalget skal tilrettelægge sit arbejde således, at initiativet kan gennemføres inden for eksisterende økonomiske rammer.

Opfølgning

Initiativet skal kunne bidrage til at nå regeringens mål om yderligere 3000 praktikpladser i 2006, og til at alle unge får en kompetencegivende uddannelse.

Proces

Udvalgets arbejde afsluttes i maj 2005 og offentliggøres sammen med rapporten fra den tværministerielle arbejdsgruppe om praktiske indgange. På baggrund af udvalgets arbejde udar-

Bilag 3

bejdes lovforslag om ændring af erhvervsuddannelsesloven og ændring af lov om de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser til fremsættelse i efteråret 2005 og med ikrafttræden 1. august 2006. Processen koordineres med den planlagte lovrevision af social- og sundhedsuddannelserne.

Bilag 4

Udvalgets sammensætning

Formand:

Direktør Roland Svarrer Østerlund, Undervisningsministeriet

Udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening:

Erhvervsuddannelseschef Flemming Larsen, Dansk Industri

Uddannelseskonsulent Anne Dahlberg, HTS-A

Uddannelseschef Jens Høffner Olsen,

TEKNIQ – Installatørernes Organisation

Uddannelseskonsulent Simon Neergaard-Holm, DA

Udpeget af Håndværksrådet:

Chefkonsulent Anne Holm Sjøberg, Håndværksrådet

Udpeget af Kommunernes Landsforening:

Fuldmægtig Jan Bauditz, KL

Udpeget af Landsorganisationen i Danmark:

Forbundssekretær Lisa Dahl Christensen, FOA

Forbundssekretær Per Harding Madsen, Dansk Metal

Faglig sekretær Per Nielsen, Træ, Industri, Byg

Faglig sekretær Jørgen Dan Pedersen, HK

Sekretariatsleder Lone Knudsen, 3F

Konsulent Astrid Dahl, LO

Udpeget af Beskæftigelsesministeriet:

Kontorchef Kim Svendsen-Tune, Arbejdsmarkedsstyrelsen

- suppleret af fuldmægtig Jens Christian Sibbersen

Udpeget af Finansministeriet:

Fuldmægtig Morten Toft Lyng

Udpeget af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration:

Kontorchef Martin Isenbecker

- suppleret af fuldmægtig Jacob Hess

Udpeget af Undervisningsministeriet:

Kontorchef Birgit Gotenborg

Bilag 5

Eksisterende praktikordninger for utilpassede og særligt udsatte unge

Der findes to ordninger med tilbud til utilpassede og særligt udsatte unge om virksomhedspraktik. Den ene med hjemmel i Lov om Social Service (Socialministeriet) og den anden med hjemmel i arbejdsmarkedslovgivningen (Beskæftigelsesministeriet). Disse to ordninger, som sigter imod målgrupper, der ikke umiddelbart indgår i overvejelserne om mesterlære og praktiske indgange jf. regeringsgrundlaget, beskrives nedenfor. Unge, der benytter disse to særordninger, kan naturligvis efterfølgende indgå uddannelsesaftaler på lige fod med alle andre.

Praktiktilbud til utilpassede unge under 18 år

Formål og indhold:

Ifølge Lov om Social Service kan kommunen beslutte at formidle praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetale en godtgørelse til den unge. Muligheden for at udbetale en godtgørelse til den unge i forbindelse med formidling af et praktiktilbud er et led i indsatsen over for utilpassede unge, idet den giver mulighed for at motivere særligt socialt belastede unge til at lade sig integrere i det almindelige arbejdsliv.

Målgruppen er således socialt belastede unge, der har problemer med at begå sig i livet. Det vil i denne sammenhæng sige i forhold til:

- At fastholde tilknytningen til uddannelsessystemet.
- At opnå eller fastholde en tilknytning til arbejdsmarkedet ved egen hjælp.

Betingelser:

- Den unge skal være under 18 år.
- Den enkelte kommune træffer afgørelse om evt. udbetaling af godtgørelse og størrelsen på godtgørelsen. Det er ikke hensigten med godtgørelsen at tilsidesætte grundprincippet om forældrenes forsørgelsesansvar over for unge under 18 år.

Derfor er det forudsat, at godtgørelsen udgør et mindre beløb. Vejledende retningslinjer for fastsættelse af godtgørelsen er udarbejdet af de kommunale organisationer. Ifølge de vejledende takster for 2005 fra KL udgør godtgørelsen til den unge pr. time 24 kr.

- Arbejdsgiveren udbetaler ikke løn eller andet vederlag til den unge i praktiktilbud, men får "arbejde" for ulejligheden med at stille et virksomhedspraktikophold til rådighed.

Virksomhedspraktik til særligt udsatte unge

Formål og indhold:

Beskæftigelsesministeriet har etableret en generel ordning om virksomhedspraktik til særligt udsatte unge. I København går ordningen under navnet "Spydspids". Målgruppen er unge, for hvem de sædvanlige tilbud efter Lov om Social Service, herunder praktiktilbud, ikke er tilstrækkelige til at give den unge støtte til at komme på rette spor og få den fornødne tilknytning til arbejdsmarkedet.

Betingelser:

- Ordningen er primært for unge mellem 15 og 18 år.
- Under virksomhedspraktikken kan kommunen udbetale den unge en godtgørelse, som højest kan udgøre et beløb, der svarer til satsen for unge udeboende under 25 år, der har modtaget kontanthjælp i seks måneder eller mere. Godtgørelsen fastsættes i samarbejde med de faglige organisationer og med udgangspunkt i den mindste overenskomstmæssige timeløn på det pågældende område.
- Arbejdsgiveren udbetaler ikke løn eller andet vederlag til den unge i praktik, men får "arbejde" for ulejligheden med at stille et virksomhedspraktikophold til rådighed.

Bilag 6

Summarisk beskrivelse af reglerne om unges arbejde (administreres af Arbejdstilsynet)

Reglerne om unges arbejde (unge under 18 år) er i Danmark fastsat i bekendtgørelse nr. 239 af 6. april 2005.

Reglerne i bekendtgørelsen implementerer et EU-direktiv på området. Som følge af EU-direktivet er der i bekendtgørelsen om unges arbejde fastsat forbud mod unge under 18 års arbejde med en lang række farlige maskiner, stoffer og materialer samt øvrigt arbejde, som kan medføre andre sikkerheds- og sundhedsfarer for den unge som fx løft af tunge byrder.

Disse bestemmelser kan i øjeblikket fraviges i følgende to situationer:

- Hvis unge, der er fyldt 15 år, udfører arbejde, som indgår som et nødvendigt led i en erhvervskompetencegivende uddannelse, der er reguleret ved lov eller i henhold til lov (lærlingebestemmelsen).
- Hvis Arbejdstilsynet meddeler dispensation fra de gældende regler for en bestemt branche eller brancheområde eller i enkelttilfælde, når forholdene gør det rimeligt og fuldt forsvareligt.

Arbejdstilsynet har med udgangspunkt i sidste punkt givet dispensation til den i rapporten beskrevne "trainee-ordning" inden for metalområdet. Der er tale om en aftale mellem Dansk Metal og DS Håndværk & Industri, hvor Arbejdstilsynet har givet tilladelse til unges brug af 28 forskellige maskiner/værktøjer, under forudsætning af at en række vilkår er opfyldt, om bl.a. oplæring, instruktion samt krav til, at virksomhederne skal være godkendte virksomheder til praktikpladsforløb. Der er, siden dispensationen blev givet den 8. oktober 2004, indgået aftale med otte unge på landsplan om arbejde under denne ordning.

Arbejdstilsynet har herudover givet dispensation til en række

Bilag 6

produktionsskoler, der blandt andet uddanner unge, der er bogligt svage. Dispensationerne er givet til skolerne for elevernes brug af visse farlige maskiner mv., efter at skolerne er blevet besøgt af Arbejdstilsynet for at sikre, at skolens arbejdsmiljø er i orden, og at de farlige maskiner er afskærmet i tilstrækkeligt omfang mv.

Bilag 7

Fakta om erhvervsgrunduddannelsen (egu)

Egu er en erhvervskompetencegivende, individuelt tilrettelagt praktisk orienteret vekseldannelse, der er såvel beskæftigelsesrettet som rettet mod fortsat uddannelse. Praktikopholdene kombineres med fagligt relevante skoleelementer i tilknytning hertil i et samlet to- til treårigt uddannelsesforløb, der indeholder i alt mindst 20 og højst 40 skoleuger. Skoleelementerne hentes fra en række eksisterende uddannelser.

Kommuner, produktionsskoler og erhvervsskoler kan oprette egu, sidstnævnte dog alene for ledige dagpengeberettigede unge under 25 år. I egu-elevens uddannelsesplan beskrives forløbet og den kompetence, det er målet, at egu-eleven skal opnå inden for et fagligt brancheområde.

Målgruppen for egu er unge, der er i en utilfredsstillende uddannelses- eller beskæftigelsesmæssig situation, dvs. unge, der af forskellige årsager ikke er gået i gang med en ungdomsuddannelse, eller som endnu ikke har fået fast fodfæste på arbejdsmarkedet. Der er typisk tale om praktisk orienterede og ofte uddannelsessvage, mindre bogligt indstillede unge.

Formålet med egu er, at egu-eleverne opnår personlige, sociale og faglige kompetencer, som giver umiddelbart grundlag for beskæftigelse samt forudsætninger for eventuelt at fortsætte i en af de ordinære ungdomsuddannelser. Hvis eleven fortsætter i en anden uddannelse, skal der så vidt muligt gives merit. Efter gennemført egu opnår eleverne dimittendrettigheder og kan herved optages i en arbejdsløshedskasse, når de normale betingelser herfor i øvrigt er opfyldt.

Egu-eleverne modtager under skoleophold en ugentlig skoleydelse, som i 2005 udgør 527 kr. for unge under 18 år og 1.265 kr. for unge, der er fyldt 18 år. I praktik får eleverne ordinær elevløn, som har udgangspunkt i førsteårslønnen i erhvervsuddannelserne.

Bilag 7

Cirka halvdelen af kommunerne anvender egu, og den årlige tilgang til den kommunalt tilrettelagte egu udgør ca. 800 elever. På produktionsskolerne, som i 2003 fik muligheden for at oprette egu, forventes på sigt en tilgang på ca. 250 egu-elever. I 2004 var tilgangen 131 elever.

Publikationen præsenterer mesterlæreudvalgets anbefalinger til regeringen med modeller for praktiske indgange til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser og forslag til forskellige former for praktik i en virksomhed, inden en uddannelsesaftale indgås.

Udvalget om mesterlære blev nedsat i forlængelse af regeringsgrundlaget "Nye mål" fra februar 2005. Udvalget har været sammensat af repræsentanter fra DA, LO, Håndværksrådet, Kommunernes Landsforening, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet.

Udvalget har især beskæftiget sig med erhvervsuddannelserne og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser og afleverede sin rapport til regeringen ved udgangen af maj, 2005.

